

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN ASETUS MERIHANHEN METSÄSTYKSEN KIELTÄMISESTÄ METSÄSTYSVUONNA 2019—2020

Pääasiallinen sisältö

Merihanhen kanta on viime vuosikymmeninä kasvanut saaristossa ja rannikkoseuduilla. Suomessa sisämaape-sintöjä on toistaiseksi ollut vähän, mutta niiden määrä on ollut koko ajan kasvamassa. Maa- ja metsätalousmi-nisteriön asetuksella kielletäisiin merihanhen metsästys sisämaassa kannan runsastumisen ja levittäytymisen edistämiseksi. Esiitetty metsästyksen kieltäminen perustuu Suomen riistakeskuksen maa- ja metsätalousmini-steriölle tekemään esitykseen. Esityksellä jatkettaisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (572/2013) metsästysvuosina 2013–2016 ja asetuksella (568/2016, muutettuna 557/2018) vuosina 2016–2019 voimassa olleita kolmevuotisia rauhoituksia. Alueen raja-
saus säilyisi samana.

Merihanhen osalta tavoiteltava leviäminen sisämaan vesistöihin edellyttää metsästyksen kieltämistä sisämaan kannan ollessa vasta ensimmäisten yksilöiden varassa. Maa- ja metsätalousministeriö pyrkii tämän asetuksen avulla estämään sisämaassa pesivään ja levittäytyvään merihanhen kantaan kohdistavan metsästyspaineen niin, että kanta vahvistuisi ja siitä tulisi arvokas riistavara myös sisämaahan.

Asetuksella kielletäisiin merihanhen metsästys vuoden määräajaksi metsästysvuonna 2019–2020 elokuun 10 päivästä joulukuun 31 päivään Etelä-Karjalan, Etelä-Savon, Kainuun, Kanta-Hämeen, Keski-Suomen, Pirkanmaan, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon ja Päijät-Hämeen maakunnissa, Etelä-Pohjanmaan maakuntaan kuu-luvissa Alajärven, Alavuden, Evijärven, Kuortaneen, Lappajärven, Soinin, Vimpelin ja Ähtärin kunnissa, Keski-Pohjanmaan maakuntaan kuuluvissa Halsuan, Lestijärven, Perhon ja Vetelin kunnissa, Lapin maakun-nassa lukuun ottamatta Kemin, Keminmaan, Tornion ja Simon kuntia, Kymenlaakson maakuntaan kuuluvissa Iitin ja Kouvolan kunnissa, Pohjois-Pohjanmaan maakuntaan kuuluvissa Haapajärven, Haapaveden, Kuusa-mon, Kärämäen, Nivalan, Pudasjärven, Pyhäjärven, Pyhännän, Reisjärven, Siikalatvan, Utajärven ja Taival-kosken kunnissa. Asetus olisi voimassa 31.7.2020 saakka.

1 Nykytila

Metsästyslain (615/1993) 20 §:n 1 momentin mukaan metsästystä on harjoitettava kestävä käytön periaattei-den mukaisesti ja siten, että riistaeläinkannat eivät vaarannu, luontoa ei tarpeettomasti vahingoiteta, riistakan-taa ei vaaranneta eikä eläimille tuoteta tarpeetonta kärsimystä. Metsästyslain järjestelmässä riistaeläinlajien metsästämistä rajoitetaan ensisijaisesti metsästyslain 37 §:n nojalla valtioneuvoston asetuksella säädetyllä vuo-sittaisella yleisellä rauhoitusajalla. Metsästysasetuksen (666/1993) 24 §:n 1 momentin 16 kohdassa säädetty merihanhen yleinen rauhoitusaika on 1.1.—20.8. kello 12.00 saakka. Metsästysasetusta muutettiin (392/2018) vuonna 2018 siten, että 24 §:n 2 momentin mukaan sen estämättä mitä 1 momentin 16 kohdassa säädetään, saa merihanhea metsästää lisäksi pelloilta elokuun 10 päivästä elokuun 20 päivään kello 12.00 asti.

Metsästyslain 38 §:ssä on säädetty maa- ja metsätalousministeriölle toimivalta kieltää tai rajoittaa metsästys tilapäisesti enintään kolmen vuoden määräajaksi maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Oulujärvelle le-vittäytyvän merihanhen kannan vakiinnuttamiseksi ja lisäämiseksi maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (458/2012) kiellettiin merihanhen metsästys Kajaanin, Paltamon ja Vaalan kunnissa metsästysvuosina 2012—2015. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (572/2013) merihanhen metsästys oli kielletty sisämaassa metsästysvuosina 2013–2016 ja asetuksella (568/2016, muutettuna 557/2018) metsästysvuosina 2016–2019.

Metsästyslain 38 § on muutettu 1.8.2017 voimaan tulevalla lailla (504/2017). Sen mukaan, jos riistaeläinlajin kanta heikkenee pysyvästi tai tilapäisesti lajin esiintymisalueella tai osalla esiintymisalueella, voidaan maa- ja

metsätalousministeriön asetuksella kyseisen riistaeläinlajin metsästystä rajoittaa tai se voidaan kieltää kokonaan. Riistaeläinlajin metsästystä voidaan rajoittaa tai se voidaan kieltää myös, jos tavoiteltava riistaeläinlajin leviäminen tai metsästyksen tarkoituksenmukainen järjestäminen sitä edellyttää. Metsästyksen rajoittaminen voi tarkoittaa myös velvoitetta merkitä saalistunnistemerkillä. Rajoitus tai kieltö voi olla voimassa korkeintaan kolme vuotta. Jos riistaeläinlajin kanta voimistuu elinvoimaiseksi, rajoitus tai kieltö tulee kumota ennen määräjän päättymistä. Rajoitus tai kieltö voi olla: 1) alueellinen; 2) ajallinen; 3) saaliseläimen sukupuolta koskeva; 4) metsästäjäkohtainen saaliskiintiö; tai 5) pyyntivälinettä tai pyyntimenetelmää koskeva. Rajoituksesta, kiellosta tai tunnistemerkestä säädetään tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Maa- ja metsätalousministeriön on kuultava ennen asetuksen antamista niitä riistanhoitoyhdistyksiä, joiden toiminta-alueelta rajoitus tai kieltö koskee.

Kysymyksessä on siten tilapäisen metsästyksen säätelyn mahdollistamiseksi säädetty toimivalta, jota korostaa toisaalta velvoite kumota kieltö tai rajoitus ennen määräjän päättymistä, jos riistaeläinkanta voimistuu elinvoimaiseksi. Käytännössä alueelliset rajaukset tulee toteuttaa selkeästi siten, ettei niiden alueellisesta ulottuvuudesta synny epäselvyyttä. Kysymyksessä ei siis ole mihinkään tiettyyn uhanalaisuusarviointiin sidottu toimivalta, vaan riistakantojen vuotuisen vaihtelun seurannan perusteella sovellettu toimivalta. Tältä osin aiempaa käytäntöä ei ole ollut tarkoitus muuttaa metsästyslain muuttamisen yhteydessä.

EU:n lintudirektiivi

Merihanhen metsästystä sääntelee myös Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/147/EY luonnonvaraisten lintujen suojelusta, jäljempänä lintudirektiivi. Merihanhi *Anser anser* kuuluu lintudirektiivin 1 artiklassa tarkoitettuihin lajeihin ja liitteen II A-osan lajeihin. Lintudirektiivin 2 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet 1 artiklassa tarkoitettujen lintulajien kantojen ylläpitämiseksi sellaisella tasolla, joka vastaa erityisesti ekologisia, tieteellisiä ja sivistyksellisiä vaatimuksia ottaen huomioon taloudelliset ja virkistykseen liittyvät vaatimukset, taikka näiden kantojen mukauttamiseksi tähän tasoon. Lintudirektiivin 7 artiklan mukaan liitteessä II lueteltujen lajien kantojen koon, maantieteellisen levinneisyyden ja lisääntymisnopeuden takia koko yhteisössä niitä voidaan metsästää kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Liitteessä II olevassa A-osassa lueteltuja lajeja saa metsästää koko yhteisön alueella. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että lajien metsästys ei vaaranna suojelutoimenpiteitä niiden levinneisyysalueella. Edelleen 7 artiklan mukaan jäsenvaltion on varmistettava, että metsästys harjoitettuna voimassa olevien kansallisten toimenpiteiden mukaisesti vastaa kyseisten lintulajien järkevän hyödyntämisen ja ekologisesti tasapainoisen säätelyn periaatteita ja että tämä käytäntö näiden lajien ja etenkin muuttavien lajien kantojen osalta on sopu- soinnussa 2 artiklasta seuraavien toimenpiteiden kanssa.

Merihanhi on viime vuosikymmeninä runsastunut ja sen levinneisyys kattaa saariston ja rannikkoseudut sekä yksittäisiä pesimähavaintoja myös sisävesiltä. Vuonna 2019 lintudirektiivin raportoinnissa kannan arvioitiin olevan keskikanta 6 600 paria (minimi 3 600 — maksimi 10 000 paria). Kannan kehityssuunnan arvioitiin olevan vuosien 2007–2018 tarkastelujaksolla vakaa (trendin vaihteluväli -24% — + 95%) ja vuosien 1980–2018 tarkastelujaksolla kasvava +433% (trendin vaihteluväli +272%—+660%).

Merihanhisaalis koko maassa oli Luonnonvarakeskuksen metsästystilaston mukaan aiemman sisämaan metsästyksiellon aikana vuonna 2013 yhteensä 4900 lintua, vuonna 2014 yhteensä 7900 lintua, vuonna 2015 yhteensä 3 000 lintua, vuonna 2016 yhteensä 6 500 lintua, vuonna 2017 yhteensä 8 700 lintua. Luonnonvarakeskuksen 24.7.2019 julkaiseman vuoden 2018 saalistilaston mukaan koko maan merihanhisaalis oli vuonna 2018 yhteensä 6 300 merihanhea.

2 Metsästyksen rajoittaminen ja kieltäminen metsästysvuonna 2019—2020

Suomen riistakeskus on 7.4.2016 esittänyt maa- ja metsätalousministeriölle merihanhen metsästyksen kieltämistä metsästyslain 38 §:n nojalla maa- ja metsätalousministeriön sisämaahan levittäytyvän merihanhikannan vakiinnuttamiseksi ja lisäämiseksi.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella kiellettäisiin merihanhen metsästys kokonaan kolmen vuoden määräajaksi metsästysvuosina 2019–2021 Etelä-Karjalan, Etelä-Savon, Kainuun, Kanta-Hämeen, Keski-Suomen, Pirkanmaan, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon ja Päijät-Hämeen maakunnissa, Etelä-Pohjanmaan maakuntaan kuuluvissa Alajärven, Alavuden, Evijärven, Kuortaneen, Lappajärven, Soinin, Vimpelin ja Ähtärin kunnissa, Keski-Pohjanmaan maakuntaan kuuluvissa Halsuan, Lestijärven, Perhon ja Vetelin kunnissa, Lapin maakunnassa lukuun ottamatta Kemin, Keminmaan, Tornion ja Simon kuntia, Kymenlaakson maakuntaan kuuluvissa Iitin ja Kouvolan kunnissa, Pohjois-Pohjanmaan maakuntaan kuuluvissa Haapajärven, Haapaveden, Kuusamon, Kärsämäen, Nivalan, Pudasjärven, Pyhäjärven, Pyhännän, Reisjärven, Siikalatvan, Taivalkosken, Utajärven ja Vaalan kunnissa. Muualla maassa metsästys olisi sallittua metsästysasetuksen 24 §:n 1 momentin 12 kohdassa säädetyn yleisen rauhoitusajan ulkopuolella 20.8. kello 12—31.12. välisenä aikana samoin kuin pelolta elokuun 10 päivästä elokuun 20 päivään kello 12.00 asti.

Suomen riistakeskus toteaa esityksensä perusteluina seuraavaa:

"Merihanhikanta on runsastunut voimakkaasti viime vuosikymmenien aikana Suomessa ja muissa Pohjoismaissa. Ruotsissa laji pesii runsaslukuisena sisämaassa. Suomessa sisämaape-sintöjä on toistaiseksi ollut vähän, mutta niiden määrä on ollut koko ajan kasvamassa. Myös muuttoaikaiset havainnot merihanhista ovat lisääntyneet selvästi sisämaassa ja niitä tehdään jokaisessa maakunnassa.

Suomen riistakeskus katsoo, että merihanhi on arvokas riistalaji ja sen runsastumisesta ja levi-täytymisestä kannattaa edistää sisämaassa. Merihanhet voivat aiheuttaa viljelyksille jonkin ver-ran vahinkoja, mutta niiden määrien odotetaan olevan pieniä. Lisäksi vahinkojen syntymistä voidaan lajin kohdalla ehkäistä monilla keinoilla.

Merihanhi rauhoitettiin kolmeksi metsästysvuodeksi vuonna 2013 ja 2016. Systemaattista seu-rantaa ei ole järjestetty lajin runsauden ja levinneisyyden muutoksiin. Lajista tehdään lintu-harrastajien toimesta havaintoja ja niiden perusteella näyttää siltä, että merihanhihavainnot ovat kasvusuunnassa. Pesimähavaintoja on kuitenkin vielä toistaiseksi vähän. Riistakeskuksen tiedossa on ainakin seuraavanlaisia havaintoja merihanhen pesinnästä:

- Oulujärvellä useana vuonna poikueita (v.2014 kolme poikuetta)
- Saimaalla pesintään viittaavia havaintoja
- Maaningalla 7 pesivää paria vuonna 2017
- Riihimäellä poikue vuosina 2016 ja 2017
- Sastamalassa ollut useita poikueita vuosina 2017–2018
- Liperissä poikueet vuosina 2017 ja 2018

Merihanhikannan leviämisen nopeuttamiseksi on tehty istutuksia ja istutussuunnitelmia. Istu-tusten tavoitteena on saada merihanhen poikaset leimautumaan kasvuympäristöönsä siten, että ne tulisivat alueelle pesimään sukukypsiksi tultuaan. Merihanhia istutettiin vuosina 1997-2000 yhteensä 42 kpl Oulujärvelle. Maaningalle istutettiin merihanhia vuosina 2013-2014 ja toimintaa jatketaan vuonna 2016. Kesällä 2018 aloitettiin siirtoistutus Keski-Suomeen.

Merihanhen pyyntiaikaa pidennettiin metsästysasetuksen muutoksella alkupäästä vuonna 2018 siten, että pyynti on sallittu 10.8–20.8 klo 12 pellolta.

Vuosi 2018 oli ehkä olosuhteiden vuoksi tavanomaista parempi merihanhen metsästyksen on-nistumiselle. Peltojen sadonkorjuu oli merkittävästi keskimääräistä aikaisemmassa, mikä saattoi edesauttaa suurta saaliskertymää myös 20.8 alkaneella metsästyskaudella.

Kymmenellä päivällä aikaistettu metsästys yhdistettynä hyviin olosuhteisiin mahdollisesti vai-kutti merkittävään saalismäärän kasvuun nyt käytettävissä olevien rajallisten aineistojen pe-rusteella. Saalismäärien kasvu oli metsästyksen aikaistamisen odotettu tulos, mikä osaltaan auttaa vähentämään nykyisiä sekä tulevia maatalousvahinkoja rannikolla. Rannikon vahva ja

elinvoimainen merihanhi on kuitenkin edellytys lajin leviämiseksi sisämaahan, ja tästä näkökulmasta rannikon aikaistettu pyynti ja kasvavat saalismäärät ovat ristiriidassa lajin leviämistavoitteen suhteen.

Metsästäjien Oma riistaan kirjaamien tietojen perusteella merihanhisaalis kasvoi 72 % vuodesta 2017 vuoteen 2018 (vuonna 2017 merihanhikirjausta 715 ja 1227 kirjausta vuonna 2018). Kirjausaktiivisuuden muutoksista tai alueellisista eroista ei ole tutkittua tietoa, joten lukuja voi pitää lähinnä suuntaa-antavina. Vuonna 2018 kirjatuista merihanhista 59 % oli kirjattu ammutuksi 10.8 - 20.8 peltometsästyksessä.

10.8-20.8 tapahtuva peltopyynti kohdistuu todennäköisesti enemmän esiaikuisiin, pesimättömiin lintuihin ja pesinnässään epäonnistuneisiin lintuihin kuin 20.8 alkava metsästys. Suuri osa esiaikuisista on yleensä lähtenyt muuttolle ennen 20.8 alkavaa metsästystä. Suurempi esiaikuisten osuus johtaa aiempaa pienempään alle vuoden ikäisten lintujen osuuteen saaliissa, mikä yhdessä kasvavien saalismäärien kanssa tulee ottaa huomioon arvioitaessa toteutuneen metsästyksen kokonaiskestävyyttä. Hanhilla aikuisten lintujen säilyvyys on populaation kehityksen kannalta merkittävämpi tekijä kuin vuotuinen poikastuotto. Esiaikuisiin kohdistuva voimakas verotus voi merkittäväällä tavalla vaikuttaa lisääntyvien ikäluokkien kokoon usean vuoden viiveellä. Merihanhen kokonaisuutena positiivisen kannan kehityksen turvaamiseksi on syytä seurata merihanhisaaliin kehitystä ja tarvittaessa harkita alueellisia metsästyksen rajoitustoimia, jotta merihanhikannan elinvoimaisuutta tai sisämaahan levittäytymistä ei turhaan vaaranneta.

Edellä mainittuihin perusteluihin vedoten Kestävä metsästys -tiimin näkemys on merihanhen sisämaan rauhoituksen jatkaminen 1 vuoden asetuksella aiemmin käytetyn 3-vuotisen asetuksen sijaan.

Yksivuotinen asetusta antaa paremman mahdollisuuden seurata aikaistetun metsästyksen vaikutuksia merihanhikantaan vuosittain. Keväällä 2020 tulee arvioida kahden vuoden aineiston perusteella, onko merihanhen 10.8 - 20.8 tapahtuvaa pyyntiä tarpeen alueellisesti rajoittaa siten, että metsästys ja vahinkojen ehkäisy olisi edelleen mahdollista, mutta pyynnin kokonaisvaikutus kantaan olisi pienempi.

Merihanhi on hitaasti lisääntyvä laji ja sen vuoksi selviä tuloksia sisämaan kannankehityksessä on odotettavissa vain riittävän pitkällä rauhoituksella. Tämän vuoksi on tarkoituksenmukaista jatkaa merihanhen rauhoitusta sisämaassa, kunnes alueelle on vakiintunut metsästystä kestävä kanta. Rauhoitusalueen ulkopuolelle jäisi muutamia kymmeniä kilometrejä leveä merenrantavyöhyke, jonka leveys on määritetty riistakeskuksen aluetoimistojen asiantunteumuksen perusteella vuonna 2013. Alueen rajauksen osalta ei ole tarvetta tehdä muutoksia.

Sisämaan rauhoituksen osalta olisi tarkoituksenmukaista tehdä kolmivuotinen asetusta. Aikaistetun pyynnin vaikutusta merihanhikannan kehitykseen rannikolla tulee kuitenkin tarkastella vuosittain. Uhkakuvana on merihanhen peltopyynnin nostavan merihanhen metsästyskuolleisuuden kestävämmälle tasolle, mikä neljä vuotta jatkuessaan aiheuttaa merkittävän uhan kannan elinvoimaisuudelle ja estää lajin leviämisen sisämaahan.

Suomen riistakeskuksen näkemyksen mukaan merihanhen metsästyksen uudelleentarkastelu 10.8-20.8 pellolla tapahtuvan metsästyksen osalta on tarpeen 2020, mistä syystä ei ole tarkoituksenmukaista tehdä 3-vuotista asetusta. Yksivuotinen asetusta luo selvän asetelman tarkastella tilannetta vuosi kerrallaan, kunnes tarkentunut tieto antaa edellytykset palata 3-vuotisiin asetuksiin.”

Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, samoin kuin Suomen riistakeskuksen esityksensä perusteluissa, että sisämaan metsästyskielto olisi tosiasiaa tarpeen säätää 3 vuoden ajaksi. Tämä tarve ei näköpiirissä olevassa

tulevaisuudessa poistu yhden vuoden aikana. Suomen riistakeskus viittaa esityksensä perusteluissa, että voi olla tarvetta laajentaa metsästysrajoituksia jo ennen kolmen vuoden määräajan päättymistä, ja sen mielestä siksi olisi perusteltua säätää asetus olemaan voimassa vain yhden vuoden ajaksi.

Kuva 1. Esitetty metsästyksen kieltoalue (rauhoitusalue) sisämaassa, Suomen riistakeskuksen esitys merihanhen metsästyksen kieltoalueeksi 1.8.2019-31.7.2020.

Pykäläkohtaiset perustelut

1 § Merihanhen metsästyks

Asetuksen 1 §:n 1 momentissa kielletäisiin merihanhen metsästyks 10.8.—31.12. välisenä aikana Etelä-Karjalan, Etelä-Savon, Kainuun, Kanta-Hämeen, Keski-Suomen, Pirkanmaan, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon ja Päijät-Hämeen maakunnissa, Etelä-Pohjanmaan maakuntaan kuuluvissa Alajärven, Alavuden, Evijärven, Kuortaneen, Lappajärven, Soinin, Vimpelin ja Ähtärin kunnissa, Keski-Pohjanmaan maakuntaan kuuluvissa Halsuan, Lestijärven, Perhon ja Vetelin kunnissa, Lapin maakunnassa lukuun ottamatta Kemian, Kemianmaan, Tornion ja Simon kuntia, Kymenlaakson maakuntaan kuuluvissa Iitin ja Kouvolan kunnissa, Pohjois-Pohjanmaan maakuntaan kuuluvissa Haapajärven, Haapaveden, Kuusamon, Kärsämäen, Nivalan, Pudasjärven, Pyhäjärven, Pyhännän, Reisjärven, Siikalatvan, Taivalkosken, Utajärven ja Vaalan kunnissa.

2 § Voimaantulo

Asetuksen 2 §:n 1 momentissa säädettäisiin asetus tulemaan voimaan elokuussa 2019 vuoden määräajaksi 31.7.2020 saakka.

3 Esityksen vaikutukset

Asetuksen 1 §:n 1 momentissa mainittuun alueeseen kuuluvalla alueella merihanhea ei voida metsästyks laikaan metsästyksvuonna 2019—2020, minkä arvioidaan nopeuttavan lajin pesimäkannan leviämistä ja lisäävän lajin kannan vakiintumisen todennäköisyyttä sisämaassa verrattuna siihen, että metsästyks ei kielletäisi.

Merihanhi on hitaasti lisääntyvä laji ja sen vuoksi kannan kasvua sisämaassa voidaan turvata vain riittävän pitkällä rauhoituksella. Tämän vuoksi on tarkoituksenmukaista jatkaa merihanhen rauhoitusta kolmella vuodella sisämaassa. Rauhoitusalueen ulkopuolelle jäisi muutamia kymmeniä kilometrejä leveä merenranta-vyöhyke, jonka leveys on määritelty riistakeskuksen aluetoimistojen asiantuntemuksen perusteella vuonna 2013. Alueen rajauksen osalta ei ole tarvetta tehdä muutoksia.

4 Asian valmistelu

Maa- ja metsätalousministeriössä on valmisteltu virkатыönä ehdotus maa- ja metsätalousministeriön asetukseksi merihanhen metsästyksen kieltämisestä metsästysvuosina 2019—2020. Ehdotus on valmisteltu Suomen riistakeskuksen esityksen perusteella. Asetusluonnoksesta pyydettiin lausuntoja seuraavilta tahoilta: ympäristöministeriö, Luonnonvarakeskus (LUKE), Suomen riistakeskus, riistanhoitoyhdistykset, Metsähallitus, Suomen ympäristökeskus (SYKE), Saamelaiskäräjät, Suomen Metsästäjäliitto ry, Suomen Kennelliiton metsästyskoiratryöryhmä, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto (MTK), Svenska lantbruksproducenternas centralförbund (SLC), Suomen Luonnonsuojeluliitto, WWF Suomi, BirdLife Suomi ry, Natur och Miljö r.f.

Lisäksi Suomen riistakeskus järjestää riistanhoitoyhdistysten kuulemista varten internetkyselyn, jonka kautta riistanhoitoyhdistykset voivat antaa lausuntonsa sähköisesti koskien metsästyslain 38 §:n nojalla annettavaa metsästyksen kieltämistä.

Lausunnoissa todettiin seuraavaa:

Ympäristöministeriöllä ei ole lausuttavaa.

Luonnonvarakeskus katsoo, että esitykset metsästyskielloista ovat perusteltuja. Merihanhen osalta on syytä pitää silmällä varsin korkeita saalismääriä aikaistetussa (10.8.-20.8.) peltometsästyksessä, jolloin saaliiksi voi päätyä myös sisämaan lintuja. Tämä on ristiriidassa tavoitteen kanssa ja paikallisia tai ajallisia metsästysrajouksia voi tarpeen vaatiessa harkita.

Suomen riistakeskus toteaa, että keväällä 2019 tehdyn esityksen jälkeen Suomen merihanhikannan tilasta on saatu uutta tietoa, joka tulee Suomen riistakeskuksen näkemyksen mukaan huomioida merihanhen metsästyksen säätelyssä. Perämerellä pitkään jatkuneissa sulkasatoisten merihanhien laskennoissa Suomen merkittävimmässä sulkasatokeskittymässä Hailuodon Isomatalalla ja Iin Krunneilla havaittiin kesällä 2019 sulkasatoisten merihanhien määrän vähentyneen huomattavasti aiemmista vuosista. Vuosina 2015 Isomatalan sulkasatoparven koko on ollut 4020-5600 lintua, mutta kesällä 2019 se oli vain 1350 merihanhea. Iin Krunneilla laskettiin 500 sulkasatoista merihanhea kesällä 2019, kun huippuvuosien lukemat ovat olleet 1400 lintua. Pohjois-Pohjanmaan sulkasatokeskittymien hanhimäärät ovat merkittävä indikaattori pesimättömien esi aikuisten merihanhien määrästä, koska niitä ja pesinnässään epäonnistuneita lintuja kerääntyy näille alueille sulkimaan todennäköisesti laajalta alueelta. Tiedot vuoden 2018 merihanhisaaliista ovat ristiriitaisia. Heinäkuussa 2019 julkaistu luonnonvarakeskuksen arvio koko Suomen merihanhisaaliista syksyllä 2018 on 6300 lintua, joka on 28 % edellisvuotta vähemmän ja karkeasti 2010-luvun keskitasoa. Oma riistaan kirjattu merihanhisaalis taas kasvoi 72 % vuodesta 2017 vuoteen 2018. Myös kentältä kantautuneet metsästäjien viestit viittaavat merihanhisaaliin kasvuun, ja saaliin kasvu olisi aikaistetun metsästyksen ja suotuisien pyyntiolosuhteiden kanssa (aikainen sardonkorjuu) seuraus. Sulkasatoisten esi aikuisten määrään vaikuttaa edellisvuosien poikastuotto, mutta merihanhen poikastuoton vaihtelusta vuosien välillä ei ole olemassa seurantoihin perustuvaa tietoa. Birdlife Suomi ry:n Suomen riistakeskukselle toimittaman muistion mukaan vuodet 2017-2019 ovat olleet Perämerellä huonoja poikastuottovuosia merihanhella. Poikastuotosta eri vuosina on olemassa myös eriäviä käsityksiä, mutta seurantojen puuttuessa poikastuottoa ja sen vaikutus havaittuun esi aikuisten määrän vähenemiseen on mahdoton arvioida. Riippumatta ilmiön syistä, Oulun seudun suurten sulkimisaalueiden vähentyneet merihanhimäärät ovat huolestuttavia ja huomionarvoinen seikka, koska ne edustavat suurten parimäärien pesimättömiä ikäluokkia. On tärkeää varmistua siitä, ettei esi aikuisten lintujen määrä Perämerellä vakiinnu tulevaisuudessa nyt ha-

vaitulle alhaiselle tasolle. Mikäli esiikausten määrä jatkuu hyvin pienenä, se näkyy muutamien vuosien viiveellä pesivien parien vastaavana vähenemisenä, kun esiikauset tulevat lisääntymisikään. Nyt havaittu väheneminen koskee pääasiassa kahta ikäluokkaa, eikä aiheuta vielä vakavaa muutosta pesimäkannan kokoon tulevaisuudessa. Ylläolevan perusteella riistakeskus esittää, että merihanhen metsästystä yksivuotisella asetuksella. Keväällä 2020 tulee arvioida kahden vuoden aineiston perusteella, onko 10.8.-20.8. tapahtuvaa peltopyyntiä tarpeen rajoittaa merihanhikannan suotuisan kehityksen turvaamiseksi. Mikäli merihanhen peltopyynti nostaa lajin metsästyskuolleisuuden kestävämmälle tasolle, voi pyynti neljä vuotta jatkuessaan aiheuttaa merkittävän uhan merihanhikannan elinvoimaisuudelle ja estää lajin leviämisen sisämaahan.

Suomen Metsästäjäliitto r.y. kannattaa esitettyä metsästyskieltoa.

Suomen ympäristökeskus SYKE pitää merihanhen metsästyksen kieltämistä sisämaassa perusteltuna. Pelloilla tapahtuva merihanhen aikaistettu metsästy tulisi kieltää koko maassa vuonna 2019.

Metsähallitus pitää asetusluonnosta perusteltuna. Rannikon aikaistettu pelloilta tapahtuva metsästy ja kasvatet saalismäärät ovat kuitenkin hieman ristiriidassa asetusluonnoksen päätavoitteen kanssa. Koska peltopyyntin yhtenä tavoitteena on merihanhen aiheuttamien maatalousvahinkojen ehkäisy, aikaistettua metsästyä voitaisiin jatkossa kohdentaa vahinkomäärien perusteella ongelma-alueille.

Birdlife Suomi r.y. kannattaa merihanhen metsästyksen rajoittamista sisämaassa asetusluonnoksessa esitetyllä tavalla. Tuo esiin huolen merihanhen metsästyksen kestävydestä yleisellä tasolla. Havainnot Perämeren tärkeimmillä sulkaatokerääntymisalueilla Hailuodon eteläosissa ja Krunnien saaristossa viittaavat siihen, että pesimäkanta on voinut heikentyä huomattavasti. Vaikka muistiossa esitetyt arvelut merihanhen saalismäärän kasvusta eivät näy samalla tavalla LUKE:n saalistilastoissa, ovat merihanhen saalismäärät olleet joka tapauksessa kasvussa. Koska pesimävuodet ovat olleet hankalia (mm. myrskytuhot tänä vuonna), saaliiksi tulee todennäköistä päätyämään tavallista enemmän aikuisia lintuja. Kuten muistiossakin todetaan, peltopyyntissä erityisesti päätyy saaliiksi suhteettoman paljon aikuisia lintuja, joten tällaisessa tilanteessa peltopyyntin salliminen saattaa tuoda kantaan erittäin suuren notkahduksen, josta toipuminen kestää kauan. Varovaisuusperiaatteen mukaisesti metsästyä pitäisi siis rajoittaa, eikä sallia tänä vuonna aikaistettua peltopyyntiä lainkaan. Birdlife Suomi r.y. on lisäksi toimittanut 16.7.2019 ministeriölle muistion, jossa vaaditaan merihanhikannan romahduksen vuoksi nopeita toimia.

Suomen luonnonsuojeluliitto r.y. katsoo, että esityksellä turvataan aivan oikein sisämaapesintöjä. Näin merihanhi voi levitä sisämaassa luontaisesti, ilman istutuksia, mikä on aina parasta. Sisämaan hanhia turvaavan alueellisen rauhoituksen voi hyvin antaa kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Rauhoitusalueesta puuttuu muun muassa Lintuatlaksen Satakunnan kohteita. Merihanhen metsästyksen alku tulee siirtää nykyisestä päivästä 10.8. muun sorsanmetsästyksen alkuun eli 20.8. asti. Nyt valtaosa saaliista on tullut 10. – 20.8., mikä leikkaa varsin kovan kasvua ja hidastaa näin sen leviämistä sisämaahan.

Maa- ja metsätaloustuottajain keskusjärjestö MTK:lla ei ole huomautettavaa tehtyyn esitykseen. Peltovahinkojen vähentämiseksi MTK pitää tärkeänä, että merihanhen aikaistettu metsästy pelloilta on mahdollista 10.8. alkaen aiemman käytännön mukaisesti.

Luonnonsuojeluliitto Tapiola viittaa Birdlife Suomen 17.7.2019 julkaisemaan mediatiedotteeseen ja esittää merihanhen pikaista rauhoitusta vähintään seuraavaksi metsästyvuodeksi 2019-2020.

Riistanhoitoyhdistyksistä lausuntopyyntöön vastasi 27 riistanhoitoyhdistystä. Esitettyä metsästykieltoa kokonaan tai osassa maata vastustivat Lahden, Kolarin, Muonion, Ruoveden ja Vakka-Suomen riistanhoitoyhdistykset.

Lausuntojen perusteella esitystä on muutettu siten, että asetus olisi voimassa yhden vuoden määräajan ja perustelumuiiota on täydennetty lausuntojen perusteella. Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että lausunnoissa esitetyt ja ministeriölle toimitetut julkaisemattomat laskentatiedot Perämeren sulkimispaikoilta viittaa-

vat kannan voimakkaaseen vähenemiseen Perämerellä, mitä tietoa ei ole ollut käytettävissä esityksen valmisteluvaiheissa ennen kuuden viikon pituisen (24.6.-2.8.) lausuntokuulemismahdollisuuden järjestämistä. Adaptiivisessa metsästyksen säätelyssä pyritään päätökset tekemään mahdollisimman tuoreeseen tietoon perustuen, mutta hyvän hallinnon turvaamiseksi on otettava huomioon myös riittävän kuulemismahdollisuuden järjestäminen ennen päätösten tekemistä. Näin ollen Perämeren kannan kehityksen ja mahdollisen aikaistetun pellolta sallitun metsästyksen vaikutuksia ja mahdollisesti tarvittavia metsästyksen lisärajoituksia on selvitettävä tarkemmin ennen seuraavan metsästysvuoden metsästysrajoitusten valmistelemista asettamista. Tästä syystä maa- ja metsätalousministeriön asetus annettaisiin vain yhden vuoden määräajaksi.

5 Voimaantulo

Maa- ja metsätalousministeriön asetus ehdotetaan tulevaksi voimaan 10.8.2019.